

Jenni Heikkilä ja Kati Tuominiemi

VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Case Perhon kunta

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus
Toukokuu 2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2019	Tekijät Jenni Heikkilä ja Kati Tuominiemi
Koulutusohjelma Sosiaaliala		
Työn nimi VANHEMPIEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA. Case Perhon kunta		
Työn ohjaaja Leena Raudaskoski	Sivumäärä 32+5	
Työelämäohjaaja Jaana Paananen		
<p>Opinnäytetyössämme selvitimme Perhon kunnalle tilaustyönä Perhon varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhempien mielipiteitä osallisuudestaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Selvitimme, kuinka varhaiskasvatuksessa voitaisiin kehittää ja tukea vanhempien osallisuutta sekä selvitimme myös varhaiskasvatushenkilöstöltä, kuinka tuloksemme ovat vaikuttaneet vanhempien osallisuuteen. Opinnäytetyössä tulosten avulla saimme tietoa vanhempien kokemuksista osallisuudesta, vanhempien mielipiteitä yhteistyöstä henkilöstön kanssa, henkilöstön kokemuksia tulosten vaikutuksesta vanhempien osallisuuteen sekä henkilöstön toiminnan muutoksista vanhempien osallisuuden tukijana ja mahdollistajana.</p> <p>Opinnäytetyömme viitekehyksenä on osallisuus ja siihen vaikuttavien asioiden kuten yhteistyön laadun vaikutus. Osallisuutta tarkastellaan lakien ja Opetushallituksen laatiman Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen asettamien tavoitteiden avulla. Tarkastelimme, kuinka yhteistyö varhaiskasvatuksessa vaikuttaa osallisuuden laatuun ja kehittämiseen sekä vanhempien että varhaiskasvattajien kannalta.</p> <p>Opinnäytetyömme on sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen. Tutkimuksissa on käytetty sekä henkilökohtaista haastattelua että Webropol-kyselyä.</p> <p>Vanhemmille osallisuuden merkityksen avaaminen ja kertominen heidän mahdollisuudestaan olla mukana vaikuttamassa lapsensa varhaiskasvatuksessa lisää osallisuutta. Panostamalla yhteistyöhön lisätään vanhempien osallisuutta ja madalletaan kynnystä osallistua.</p>		

Asiasanat osallisuus, Perhon kunta, vanhempien osallisuus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2019	Author Jenni Heikkilä and Kati Tuomi- niemi
Degree programme Socialsector		
Name of thesis PARENTAL PARTICIPATION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION. Case Perho municipality		
Instructor Leena Raudaskoski	Pages 32+5	
Supervisor Jaana Paananen		
<p>In our thesis, we studied the opinions from the parents of children in Perho early childhood education on their participation in the early childhood education of their children. We investigated how early childhood education could be developed and how parental involvement could be supported. We also investigated how our results have affected parents' involvement in early childhood education. The results provided us with information on parental experiences of participation, parental opinions on co-operation with the personnel, personnel experience of the impact of the results on parental participation, changes in personnel activity as a parental participations supporter and enabler.</p> <p>The reference framework is participation and the impact of issues such as the quality of co-operation. Participation is examined through the goals set by the law and the Finnish National Agency for Education in National Early Childhood Education Plan. We looked at how cooperation in early childhood education affects the quality and development of inclusion, both for parents and for the personnel.</p> <p>Our thesis is both qualitative and quantitative. In thesis personal interviews and a Webropol questionnaire were used.</p> <p>When parents are aware of the possibilities in the involvement in their child's early childhood education it increases the participation. Investing in cooperation increases the participation of the parents and lowers the threshold to participate.</p>		

<p>Key words early childhood education, municipality of Perho, parents' participation, participation</p>

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 OSALLISUUS	3
2.1 Tarkastelunäkökulmat	3
2.2 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	4
3 VANHEMPIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA.....	6
4 PERHON VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA	7
5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSPROSESSI.....	9
5.1 Prosessin kuvaus	9
5.2 Tutkimustavoite- ja tehtävä.....	11
5.3 Aineiston keruu	12
6 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET.....	14
6.1 Vanhempien osallisuus Perhon varhaiskasvatuksessa	14
6.1.1 Vanhempien ajatuksia osallisuudesta.....	14
6.1.2 Vanhempien mielipiteitä yhteistyöstä	16
6.1.3 Vanhempien osallistuminen varhaiskasvatukseen	18
6.2 Henkilökunnalle lähetetyn kyselyn tulokset	22
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
8 POHDINTA.....	29
LÄHTEET.....	31
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Työskentelypaikka.....	22
KUVIO 2. Osallisuuden muuttuminen.....	23
KUVIO 3. Vanhempien osallistuminen.....	24

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö oli Perhon varhaiskasvatuksen toiveesta tehty tilaustyö vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, tiedostavatko vanhemmat nykyisen varhaiskasvatuksen perusteiden tuoman vastuun vanhempien roolista varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli myös selvittää, miten vanhemmat kokevat osallisuuden, kuinka he haluaisivat osallistua sekä kuinka vanhempien osallisuus on lisääntynyt varhaiskasvatuksessa haastattelun jälkeen, mitä toimenpiteitä henkilökunta on tehnyt vanhempien osallisuuden lisäämisen eteen ja onko vanhempien osallisuuden lisääntymiseen tuonut muutoksia toimintaan. Opinnäytetyö sisälsi vanhempien henkilökohtaisen haastattelun sekä Webropol – kyselyn Perhon varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Perhon varhaiskasvatuksen henkilöstö oli kokenut, ettei varhaiskasvatuksessa olleiden lasten vanhemmille ole löydetty toimivaa tapaa tukea vanhempien osallisuutta. Henkilöstö oli kokenut, ettei heillä ole ollut keinoja lisätä vanhempien osallisuutta. Vanhemmat kokivat, etteivät he ole tiedostaneet, miten osallistua lastensa varhaiskasvatukseen. Vanhempien osallisuus oli sanana tuntematon tai vaikeasti tulkittavissa sekä henkilökunnan että vanhempien keskuudessa. Pyrimme selvittämään, miten vanhempien osallisuutta ja henkilökunnan tietoa voitaisiin lisätä sekä kuinka henkilökunta voisi tukea ja mahdollistaa vanhempien osallisuuden lapsensa varhaiskasvatukseen. Pyrimme löytämään henkilökunnalle yhtenäiset keinot kommunikoida ja kohdata vanhempi. Puolueettoman haastattelijan koettiin mahdollistavan ilmapiiirin, joka tukee suoran mielipiteen ja palautteen antamista oman kunnan varhaiskasvatuksesta.

Lähdekirjallisuutena on käytetty varhaiskasvatussuunnitelmaa ja varhaiskasvatuksen kirjallisuutta, jotka käsittelevät osallisuutta ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Olemme opinnäytetyössä avanneet, mitä osallisuus tarkoittaa. Osallisuuden lisäksi, olemme nostaneet vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön välisen yhteistyön tärkeyden. Toimiva yhteistyö ja yhteinen tapa kommunikoida lisää osallisuutta ja madaltaa kynnystä olla osallisena varhaiskasvatuksessa.

Teoriatietoa oli haastavaa löytää, sillä vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa on vielä suhteellisen tuore ilmiö, eikä vanhempien osallisuutta ole tutkittu vielä kovinkaan laajasti. Kasvatuksellisesti vanhemmilla on osallistuva rooli lapsensa elämässä ja heidän tehtävänsä on olla kiinnostunut asioista ja olla osallisena eri osa-alueilla, jotka kuuluvat lapsensa elämään ja toimia tarvittaessa heidän äänenään ja edunvalvojina.

2 OSALLISUUS

Yhteiskunnallisesti osallisuuden käsite ei ole uusi, sillä jo 1960-luvulla puhuttiin ihmisten oikeudesta olla osallisina omassa arjessaan. Osallisuus on kuitenkin monialainen riippuen siitä, miltä kannalta sitä tarkastellaan. Yhteiskuntatieteilijä Sherry Arinsein (1969, 1-2) on määritellyt osallisuuden niin, että päätöksentekoon otetaan mukaan ulkopuolelle jääneet määrittelemään toiminnan tavoitteita ja sisältöä. Osallistuminen on sosiaalista toimintaa, johon liittyy subjektiivista kokemusta sekä vahvoja tunteita. Osallistuminen antaa ihmiselle vallan tunnetta ja voimaantumista. (Virkki 2015, 8-9.; Raivio & Karjalainen 2013, 12-15.) Hanhivaaran (2006, 32) mukaan osallisuuteen liittyy myös hyvinvointi, jolloin yksilön kokemuksilla on yhteisöllinen vaikutus. Aito ja vahva osallistuminen lisää keskinäistä luottamusta ja se mahdollistaa hiljaisen tiedon jakamista. Kaikkein tärkeintä laadukkaassa osallistumisessa on avoimuus, aito kohtaaminen ja vuoropuhelu. (Virkki 2015, 10.)

Sana osallistua tarkoittaa kielitoimiston sanakirjan mukaan mukana oloa jossakin tai osan ottamista johonkin (Kielitoimiston sanakirja 2018.). Osallisuus – sana tarkoittaa oikeutta saada tietoa itseä koskevista asioista ja mahdollisuutta ilmaista mielipiteensä, jolloin pystyy vaikuttamaan edellä mainittuihin asioihin. Osallisuus on tilanne, jossa mielipiteitä ja näkemyksiä kuunnellaan ja jossa mielipide otetaan huomioon päätöksiä tehtäessä. Osallisuudessa on sekä yksilöllinen että yhteisöllinen näkökulma. (Pajulammi 2014, 141-142.) Osallistumiseen liittyy tunteita ja subjektiivisia kokemuksia. Se on voimaannuttavaa ja antaa henkilölle vallantunteen. Keskeisintä on kokemus osallisuudesta ja omasta kyvystä vaikuttaa toiminnan sisältöön. (Virkki 2015, 9.) Henkilö voi kokea itsensä arvokkaaksi päästessään osallistumaan, mutta ympäröivässä yhteisössä on oltava mahdollisuus osallistumiseen. Osallisuus vahvistaa osallistuvan omaa identiteettiä ja arvokkuutta osana perhettä, ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa ja ekosysteemiä. On tärkeää turvata kaikkien yhteiskuntaan kuuluvien osallisuus. (Pajulammi 2014, 141-142.)

2.1 Tarkastelunäkökulmat

Lasten osallisuutta on tarkasteltu useissa tutkimusraporteissa, mutta pelkästään lapsen osallisuuden tarkastelu ei ole päivähoidon oikea tarkastelunäkökulma. Varhaiskasvatuksessa tulee

ottaa huomioon sekä lasten, vanhemman että henkilökunnan osallisuuden kokemukset. (Leinonen, Purola, Rautavaara-Hämäläinen & Venninen 2012, 5.)

Varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuus voisi tarkoittaa sitä, että otetaan vanhemmat mukaan päätöksentekoon ja suunnittelemaan sen sisältöä. Jotta vanhemmat saadaan osallistumaan varhaiskasvatukseen, täytyy kuitenkin ensin luoda luottamuksellinen suhde vanhemman ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välille. Ilman luottamussuhdetta on hankalaa saada vanhempia osallistumaan. Varhaiskasvatuksessa vanhempien tehtävänä on tuoda esille omat ajatukset ja mielipiteet, mutta samalla myös sanoittaa lasten ajatuksia ja mielipiteitä. Vanhemman osallisuus on konkreettista osallistumista toimintaan. Tavoitteena on vahvistaa osallisuutta ja vanhemman sitoutumista lapsen varhaiskasvatukseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25-26.) Vanhemmalle tulisi mahdollistaa osallistuminen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin sekä yksilö- että kuntatasolla. Vanhemmat ovat oman lapsen asiantuntijoita ja lapsi on kotona oma itsensä sekä uskaltaa kertoa vanhemmalle enemmän toiveistaan, jos vain niitä häneltä kysytään. Tämän takia olisikin tärkeää, että vanhemmat osallistuisivat varhaiskasvatukseen lapsen kehityksen parhaaksi. (Pajulammi 2014, 380.)

2.2 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslain (540/2018, §1-2) mukaan varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa, perhepäiväkodissa sekä avoimena varhaiskasvatustoimintana. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa, jossa erityisesti painotetaan pedagogiikkaa. Varhaiskasvatukseen voivat osallistua lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä, mutta poikkeustapauksissa myös oppivelvollisuusikäiset voivat osallistua varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatuksessa on 2010-luvulla tapahtunut paljon muutoksia. Varhaiskasvatus siirtyi vuonna 2013 sosiaalihuollon alaisuudesta osaksi opetusjärjestelmää. (Kuntaliitto 2018.) Vuonna 2016 opetushallitus uudisti varhaiskasvatuksen perusteita. Varhaiskasvatuksen perusteet määrittiin tuotavaksi varhaiskasvatuksen käytäntöön syksyllä 2017. Uudistunut varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa kuntaa, kuntayhtymää tai muuta kyseistä palveluntuottajaa laatimaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta paikallisen ja lapselle henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2016.)

2018 tuli voimaan uusi varhaiskasvatustalaki, jonka myötä varhaiskasvatuksessa lapsen etu korostui ja henkilöstön koulutustason vaatimukset nousivat ja tehtävänimikkeitä muokattiin selkeyden vuoksi. Muuttuneen ja uudistuneen varhaiskasvatustalain myötä varhaiskasvatusperusteita jouduttiin muokkaamaan ja tarkentamaan. Uusin varhaiskasvatussuunnitelma julkaistiin vuoden 2018 joulukuussa ja se otettiin käyttöön 1.1.2019. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat on päivitettävä ja otettava käyttöön elokuussa 2019. (Opetushallitus 2018; Varhaiskasvatuksen perusteet 2018.)

Vanhempien roolista varhaiskasvatuksessa on aikaisemmin puhuttu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vuonna 2005 kasvatuskumppanuutena. Kasvatuskumppanuus – sana kuitenkin muuttui vuoden 2013 varhaiskasvatussuunnitelman myötä vanhempien ja varhaiskasvattajien yhteistyöksi. Varhaiskasvatussuunnitelma toi esiin lapsen osallisuuden lisäksi myös vanhempien osallisuuden tärkeyden lapsensa varhaiskasvatuksessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 4; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.) Huoltajalla on ensisijaisesti vastuu lapsensa kasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea ja täydentää vanhempien kasvatustehtävää sekä vastata varhaiskasvatuksessa lasten hyvinvoinnista. Tämän vuoksi varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee näkyä, kuinka vanhemmat otetaan huomioon ja kuinka heidän annetaan olla vaikuttamassa lapsensa varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Varsinaisesti päivähoitolaissa ei vanhempain osallisuudesta ja vaikuttamista ole tehty säännöksiä. Sen sijaan varhaiskasvatustalakiin siitä lisättiin yleissäännös, jossa on otettu huomioon sekä lapsen että lapsen huoltajien osallisuus ja vaikuttaminen (Varhaiskasvatustalaki 540/2018; laki lasten päivähoitosta 36/1973; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.) Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.)

3 VANHEMPIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan yhteistyö on tärkeä ja tavoitteena on yhdessä tukea lapsen kehitystä ja oppimista sekä taata terve ja turvallinen kasvu. Hyvän yhteistyön edellytyksenä on molemmin puoleinen kunnioitus, luottamuksen luominen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus. Varhaiskasvatuksen henkilöstöltä edellytetään aloitteellisuutta ja aktiivisuutta, jotta vuorovaikutussuhde syntyy. Henkilöstön ja vanhempien kanssa on hyvä keskustella arvoista, tavoitteista ja vastuista liittyen kasvatukseen. Yhteistyö voi olla erilaista, koska perheet ovat yksilöllisiä ja heidän tarvitsemaansa tieto lapsen/lasten päivähoitopäivästä vaihtelee. Henkilöstön on tärkeää huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet ja myös huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Molemminpuolisen ymmärryksen takaamiseksi tulee tarvittaessa käyttää tulkkia. Yhteistyömuotoja ovat päivittäisten tapahtumien jakaminen ja lapsesta annettu kannustava, kehittävä ja positiivinen palaute. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää havainnoida ja keskustella lapsen päivästä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää silloin, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa tai päivähoitopaikka vaihtuu tai kun lapsi aloittaa esiopetuksen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa yhteisillä keskusteluilla on tarkoituksena tuoda esille, millaisena vanhemmat näkevät lapsensa kotona ja varhaiskasvatushenkilökunta varhaiskasvatuksessa. Lisäksi luodaan toiminnalle yhdessä yhteinen tavoite, jota varhaiskasvatuksessa tuetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Lapsen huoltajille on mahdollistettava osallistuminen varhaiskasvatustoimintaan, suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Hyvä yhteistyö vanhempien kanssa voi antaa mahdollisuuden verkostoitua myös muiden vanhempien kanssa. Vanhempien keskinäinen yhteistyö tukee myös varhaiskasvatushenkilöstön työtä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

4 PERHON VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Perhon paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa on ollut laatimassa koko Perhon varhaiskasvatuksen henkilöstö. Huoltajille on myös annettu mahdollisuus vaikuttaa Perhon varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan yhteisessä vanhempainillassa ja lapsensa hoitopaikassa. Tavoitteena oli laatia Perhon arvojen mukainen ja Perhon näköinen varhaiskasvatussuunnitelma. Lisäksi haluttiin laatia sellainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on helposti ymmärrettävä sekä henkilöstön että vanhempien keskuudessa. Perhon varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus oli tulla konkreettisesti käyttöön ja kaikille yhteiseksi ohjeistukseksi siitä, mitä Perhon varhaiskasvatus on, mikä on sen tavoite ja kuinka pyritään saavuttamaan asetetut tavoitteet. (Paa-nanen 2017.)

Perhon kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lasten ja huoltajien tarpeita ja toiveita kuunnellaan. Perhossa lasten kanssa pidetään suunnittelukokouksia, joissa lapsi saa tuoda esille omia ehdotuksiaan ja toiveitaan, joita aikuinen kirjaa ylös. Näitä ehdotettuja asioita he ottavat huomioon viikko-, kuukausi- ja toimintasuunnitelmaa laadittaessa. Osallisuus velvoittaa osallistumaan toimintaan, ja tämä tarkoittaa sitä, että kun on tehnyt ehdotuksia, on silloin myös aktiivisesti mukana toiminnassa. Ehdotukset ja osallisuus koskevat siis kaikkia lapsia, huoltajia ja henkilöstöä. Lapsen osallisuus otetaan huomioon siten, että heidät otetaan hetkeksi varhaiskasvatuskeskusteluun mukaan, jolloin on mahdollisuus kuulla lasta. Perhon kunnassa kaikkia kohdataan tasavertaisina ja jokainen lapsi saa samanlaisen hoidon, huolenpidon, kasvatuksen ja kohtelun. (Perhon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017.)

Perhon kunnassa vanhempien kanssa käytävä päivittäinen keskusteluhetki koetaan tärkeänä yhteistyön muotona. Keskusteluhetkissä vaihdetaan kuulumiset ja käydään läpi asioita, joita kotona tai päivähoitossa on tapahtunut. Henkilökunta miettii yhdessä vanhempien kanssa lapsen hyvinvointiin liittyviä asioita ja kuinka voidaan tukea lapsen kehitystä ja kasvua. Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen koetaan merkittäväksi yhteistyömuodoksi, jonka avulla mietitään yhteisiä kasvatuksellisia sääntöjä ja periaatteita. Varhaiskasvatussuunnitelman avulla pyritään lisäämään vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Perhossa osallisuutta pyritään lisäämään tarjoamalla vanhemmille mahdollisuutta vaikuttaa lapsen päivään ja hoitoryhmän toimintaan. Lisäksi järjestetään yhteisiä teemapäiviä, juhlia, vanhempainiltoja sekä retkiä ja kirkkotapahtumia. Yhteiset tapahtumat mahdollistavat osallistumisen varhaiskasvatuksen

toimintaan. Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan myös, että huoltajien työpaikoilla voidaan vieraila ja tutustua lapsien kanssa erilaisiin ammatteihin vanhempien opastuksella. (Perhon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017.)

5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSPROSESSI

Käytimme opinnäytetyössämme sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käytimme vanhempien haastattelussa. Laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään jotain ilmiötä, jota ei tunneta ennalta. Laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta, sen käyttäytymistä ja päätöksen syitä. Vanhempien haastattelulla pyrimme kehittämään toimintaa, jolla he osallistuisivat paremmin varhaiskasvatukseen. Tämä tavoite tukee laadullista tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen tuloksia on kuitenkin hankala näyttää toteen silloin, kun tutkitaan ihmisen toimintaa tai ajattelua, kuten vanhempien haastattelussa on tehty. (Heikkilä 2014, 8; Kananen 2014, 16-17, 146.)

Määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käytimme henkilökunnalle osoitetussa Webropolissa täytettävässä kyselyssä. Webropol -kysely valittiin siksi, koska se on jokaisen henkilökunnan saatavissa paikasta riippuen. Määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin missä, miksi ja kuinka usein. Määrällinen tutkimus on tieteellinen tutkimus, jonka avulla tilastoja pystyy tulkitsemaan ja kuvaamaan numeraalisesti. Määrällisessä tutkimuksessa käytetään usein tutkimuslomaketta, joka on valmiiksi laadittu tarkoin kysymyksiin. (Heikkilä 2014; 8. Koppa 2015.) Vaikka määrällisen tutkimuksen avulla saadaan kartoitettua olemassa oleva tilanne, tässä tapauksessa vanhempien osallisuuden muuttuminen, tutkimuksessa ei pystytä kuitenkaan selvittämään vanhempien osallisuuteen vaikuttavia syitä. Kyselyssä oli tavoite saada numeraaliset ja tilastolliset tiedot vanhempien osallisuuden muuttumisesta henkilökunnan puolelta ja kartoittaa nykytilanne.

5.1 Prosessin kuvaus

Tutkimus oli tilaustyö Perhon kunnan varhaiskasvatuksen uutta paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa varten. Opinnäytetyö aloitettiin osallistumalla Perhon varhaiskasvatuksen järjestämään vanhempainiltaan maaliskuussa 2017. Vanhempainillan aiheena oli valtakunnallisen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman käyttöön ottaminen ja sen tuleva näkyminen Perhon varhaiskasvatuksessa. Esittäydyimme vanhemmille ja kerroimme tulevasta opinnäytetyöstämme. Kerroimme vanhemmille, miten varhaiskasvatussuunnitelma nostaa esiin vanhempien

osallisuuden ja mitä vanhempien osallisuus on varhaiskasvatuksessa. Kerroimme heille myös siitä, että heillä on mahdollista vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen. Tämän jälkeen aloitimme opinnäytetyön seuraavan vaiheen, vanhempien haastattelun toukokuussa 2017.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vanhempien ajatuksia ja mielipiteitä siitä, kuinka he haluavat olla osallisena Perhon päivähoiton tarjoamaan varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli lisätä vanhempien kanssa tehtyä yhteistyötä ja osallisuutta. Keväällä 2018 tarkastelimme tutkimuksen tuloksia ja sitä, miten tuloksia on hyödynnetty käytännössä. Halusimme tehdä kyselyn henkilökunnalle ja selvittää, miten vanhempien haastattelun tutkimustulokset ovat vaikuttaneet nykytilanteeseen.

Perhon kunnan varhaiskasvatukseen kuuluvat Päiväkodit Satulinna, Päivänkakkara ja Kokkonen ryhmäperhepäiväkodit Linnunlaulu ja Lounatuuli, vuorohoito Auringonkukka sekä perhepäivähoitajat. Perhon varhaiskasvatuksessa on ollut vuosina 2016-2018 noin 150 lasta. Esiopetus tapahtuu Perhossa koulun yhteydessä, joten se jätettiin tutkimuksesta pois.

Vanhempien haastattelulla pyrittiin saamaan vanhemmilta enemmän informaatiota heidän halustaan olla osallisena varhaiskasvatuksessa. Lisäksi myös selvitettiin ymmärtävätkö he, mitä osallisuus tarkoittaa ja mitä se tarkoittaa varhaiskasvatuksessa. Vanhempien haastattelussa käytetty kysymysrunko laadittiin yhdessä Perhon kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa käydyn keskustelun pohjalta. Päädyimme teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun käyttöön, koska teemahaastattelussa edetään edeltä käsin sovittujen teemojen ja niiden pohjalta rakentuvien kysymyksiä mukaan. Näin ollen voidaan haastattelutilanteessa aina tarvittaessa tehdä tarkentavia kysymyksiä. Lisäksi tutkimuksessa oli tarkoitus saada selville, miten vanhemmat ymmärtävät osallisuuden ja miten he yksilöinä ja perheinä kokevat mahdollisuuden osallistua sekä kuinka he haluavat osallistua. Puolistrukturoituun haastatteluun päädyimme Perhon varhaiskasvatuksen henkilöstön ajatuksien pohjalta ja kysymykset käytiin vielä yhdessä Perhon varhaiskasvatuksen johtajan kanssa läpi, jotta pystymme mahdollisimman hyvin saamaan niiden avulla Perhon varhaiskasvatuksen tarvittavat tiedot koskien vanhempien osallisuutta. Keskeistä teemahaastattelussa on etsiä vastauksia tutkittavaan asiaan eli tässä tapauksessa vanhempien osallisuuteen ja sen kehittämiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87-88.)

Haastattelusta saadusta aineistosta teimme aineistolähtöisen sisältöanalyysin eli käytimme induktiivista aineiston analyysia. Haastattelut kuunneltiin ja muutettiin tekstimuotoon eli litteroitiin. Aineisto redusoiitiin eli pelkistettiin, jolloin saimme opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin olennaisen asian. Pilkoimme aineiston siten, että kaikki vastaukset koottiin kunkin kysymyksen alle. Tämän jälkeen aineisto klusteroitiin eli ryhmittelimme kysymyksiin saadut vastaukset yhdistämällä saamaa kuvaavat ilmaisut tekstinkorostuksen eri värejä käyttäen. Aineiston käsittelyä jatkoimme erottamalla tutkimuksen kannalta oleellinen tieto, joka vastasi tutkimuskysymyksiin. Tätä vaihetta kutsutaan abstrahoinniksi eli käsitteellistämiseksi, jolloin alkuperäisaineistoista pystytään tekemään teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 121-125.)

Tutkimustuloksen käsittelyssä koottiin vanhempien toiveet yhteen ja pidettiin päivähoiton varhaiskasvatuksen henkilökunnalle yhteispalaveri saaduista tuloksista. Vanhempien vastaukset pelkistettiin siten, että saatiin vain täysin olennainen asia varhaiskasvatushenkilöstölle tuotua esiin. Henkilöstölle pidetyssä tiedotustilaisuudessa kävimme tiivistetysti läpi kaikki haastattelun kysymykset ja vastaukset.

Vanhempien haastattelun pohjalta teimme henkilökunnalle osoitetun kyselyn, jonka avulla pyrittiin saamaan selville, oliko vanhempien haastattelusta nousseet asiat otettu käytäntöön ja oliko varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuus jollain tapaa muuttunut haastattelun myötä. Henkilökunnan kyselyn tulosten avulla pyrimme auttamaan henkilökuntaa vielä kehittämään ja lisäämään vanhempien osallisuutta ja sitä, miten henkilökunta voisi olla enemmän mukana lisäämässä vanhempien osallisuutta.

5.2 Tutkimustavoite- ja tehtävä

Vanhempien haastattelussa tavoitteena oli selvittää, millä keinoin Perhon varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmat haluaisivat olla osallisena heidän lapsensa varhaiskasvatuksessa sekä tavoittaa mahdollisimman moni vanhempi. Tutkimuksen aloitusvaiheessa toukuun ja kesäkuun 2017 aikana Perhon kunnassa oltiin parhaillaan laatimassa paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa tulevaa syksyä ajatellen. Uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma vaati paikallisten varhaiskasvatussuunnitelma laatimista ja korostaa vanhempien

osallisuuden osuutta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tuli valmistua vuoden 2017 syksyyn mennessä ja varhaiskasvatushenkilöstölle pidettiin saaduista tuloksista infotilaisuus.

Webropol - kyselyssä tavoitteena oli saada lisätietoa siitä, onko henkilökunta itse ymmärtänyt vanhempien osallisuuden ja oliko vanhempien haastattelun tulosten antamisen jälkeen vanhempien osallisuudessa tapahtunut muutoksia. Halusimme tietää, oliko haastattelulla ollut merkitystä vanhempien osallisuuden lisääntymiseen ja mitä muutoksia henkilökunta oli itse tehnyt, jotta vanhempien osallisuutta on tuettu ja mahdollistettu.

Perhon varhaiskasvatuksessa on ollut aikaisemmin erilaisia keinoja selvittää vanhempien toiveita ja ajatuksia varhaiskasvatuksesta, mutta niitä ei ole koettu henkilökunnan keskuudessa toimiviksi, koska ne eivät ole tavoittaneet riittävästi vanhempia. Tämän vuoksi Perhon varhaiskasvatus toivoi opinnäytetyön tuovan erilaisia keinoja ja ajatuksia kehittää vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä.

5.3 Aineiston keruu

Haastattelun teimme satunnaisotannalla Perhon varhaiskasvatuksen eri yksiköissä: päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoidossa ja perhepäivähoidossa. Vanhemmille annettiin tutkimuksesta etukäteen tiedote, jossa esittelimme itsemme ja tutkimuksen tavoitteen sekä alustavat apukysymykset, jotta vanhemmat pystyisivät pohtimaan niitä ennen haastattelua. Alustavien kysymysten etukäteen antamisella pyrimme madaltamaan kynnystä osallistua haastatteluun. Haastattelupäivät ilmoitettiin etukäteen, jolloin kussakin yksikössä oli mahdollisuus osallistua haastatteluun. Haastatteluiden ajankohdat muokkautuivat tutkimuksen aikana lasten hakuaikojen vaihteluiden mukaan, sillä tarkoituksena oli antaa mahdollisimman monelle vanhemmalle mahdollisuus osallistua haastatteluun halunsa mukaan. Vanhemmille kerrottiin mahdollisuudesta kieltäytyä haastattelusta.

Haastatteluissa aineiston keruu tapahtui valmiiksi strukturoiduilla kysymyksillä, joita tarvittaessa tarkennettiin ja avattiin vanhemmalle. Kysymyksien esittämisjärjestys vaihteli haastateltavan kanssa keskustelun etenemisen mukaan. Pääsääntöisesti aloitimme kysymyksellä, miten he ymmärtävät sanan osallisuus ja miten he käsittävät sen varhaiskasvatuksessa. Haas-

tattelut tapahtuivat varhaiskasvatuksessa olevien lasten omissa tiloissa tulo – tai hakutilanteissa, jolloin vanhemmille ei tullut enempää vaivaa haastattelusta. Vanhemmat ilmoittivat myös itse henkilökunnalle halukkuudestaan osallistua tutkimukseen. Haastattelutilanne nauhoitettiin ja tallentamisesta kysyttiin jokaiselta haastateltavana olevalta vanhemmalta erikseen lupa ja kerrottiin myös tallennuksen käyttötarkoituksesta ja kuinka tiedostot hävitetään.

Haastattelussa kysyttiin, miten vanhemmat ymmärtävät osallisuuden päivähoidon varhaiskasvatuksessa sekä kuinka vanhemmat haluavat olla osallisena lapsensa varhaiskasvatuksessa. Haastattelun tavoitteena oli selvittää vanhempien toiveita varhaiskasvatuksesta ja sitä, kuinka he haluavat olla vaikuttamassa lapsensa saamaan varhaiskasvatukseen. Samalla selvitettiin heidän ajatuksiaan siitä, mitä osallisuus heidän mielestään tarkoittaa varhaiskasvatuksessa.

Haastattelun lisäksi teimme kyselyn varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Kysely toteutettiin lähettämällä Webropol - kysely varhaiskasvatuksen johtajalle. Varhaiskasvatuksen johtaja tarkisti kysymysten ajankohtaisuuden, minkä jälkeen hän edelleen lähetti kyselyn Perhon varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Henkilökunnalle annettiin noin kuukausi aikaa vastata Webropol - kyselyyn, minkä jälkeen suljimme kyselyn ja aloimme analysoida vastauksia. Webropol - kyselyn tehtävänä oli saada selville, oliko haastattelussa saaduilla tuloksilla ollut vaikutusta vanhempien osallisuuteen, ja jos oli ollut vaikutusta, niin mitä. Kyselyssä selvitettiin työntekijän työskentelypaikka, jotta saimme täsmennetyt vastauksen jokaisesta varhaiskasvatuspaikasta sen osalta, miten missäkin varhaiskasvatuspaikassa vanhempien osallisuus oli muuttunut.

6 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön prosessi alkoi vanhemmille osoitetulla henkilökohtaisella haastattelulla. Haastattelussa halusimme selvittää vanhemmilta: 1) Miten vanhemmat ymmärtävät osallisuuden päivähoiton varhaiskasvatuksessa? 2) Kuinka vanhemmat haluavat olla osallisena lapsensa varhaiskasvatukseen? Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää vanhempien toiveita ja kuinka he haluavat olla vaikuttamassa lapsensa saamaan varhaiskasvatukseen. Samalla myös selvitettiin, mitä osallisuus heidän mielestään tarkoittaa varhaiskasvatuksessa.

Henkilökunnalle suunnatun kyselyn tavoitteena oli selvittää, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö on muuttanut omaa käytöstään tai toimintaansa, jolloin vanhempien osallisuus on mahdollistettu paremmin. Halusimme selvittää myös, onko henkilökunnan toiminnan muutoksella ollut vaikutusta vanhempien osallisuuteen. Vanhempien haastattelun tulokset annettiin varhaiskasvatuksen henkilöstölle kahdeksan kuukautta ennen henkilökunnalle osoitetun kyselyn tekemistä.

6.1 Vanhempien osallisuus Perhon varhaiskasvatuksessa

Vuonna 2016 voimaan tullut varhaiskasvatussuunnitelma velvoitti laatimaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, jossa tuli ja tulee näkyä, millaisin työtavoin vanhempien osallisuutta toteutetaan ja kuinka varhaiskasvatuksen rakenteita kehitetään osallistuvampaan toimintaa. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan osallisuus toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin lisää osallisuutta, johon Perhon varhaiskasvatus ryhtyi etsimään keinoja vanhemmilta itseltään henkilökohtaisella haastattelulla.

6.1.1 Vanhempien ajatuksia osallisuudesta

Haastatteluun osallistui 32 vanhempaa, joista 15 koki osallisuuden haasteelliseksi sanaksi tai vaikeaksi kuvata. Kysyimme, mitä sana osallisuus heidän mielestään tarkoittaa ja miten he

ymmärtävät sen. Vanhempien mielestä kysymys oli vaikea ja he olivat epävarmoja siitä, vastasivatko oikein kysymykseen. Haastateltavista kolme vanhempaa kertoivat, etteivät tieneet, mitä osallisuus on.

Hankala kysymys. Opastamista. Osallistuu lapsen kasvatukseen.

En oikeastaan mitenkään enkä ole aatellut koko asiaa. Keskustellaan keskenään hoitajien kanssa.

Puuttua siihen hoitoon ja en tiedä muuta.

Vanhempien mielestä osallisuus tarkoittaa mukana olemista heidän lastensa hoidossa siten, että ollaan kiinnostuneita lastensa hoitopäivästä ja tehdään yhteistyötä ja olemalla vuorovaikutuksessa hoitohenkilökunnan kanssa. Osallisuutta on myös olla mukana varhaiskasvatuksen järjestämissä illoissa ja yhteisissä tapahtumissa.

Tuon aamulla hoitoon, kuunnellaan, kerrotaan päivän tapahtumista ja tehdään yhdessä yhteistä kasvatusta.

Olla mukana siinä. Se on sellaista vuorovaikutusta kaikkien kanssa, jotka ovat siinä mukana.

Vanhemmat kokivat, että heitä kuunnellaan ja otetaan toiveet huomioon mahdollisuuksien mukaan. Vanhemmat mainitsivat varhaiskasvatussuunnitelman olevan myös osallisuuden muoto. Tarkastellaan yhdessä lapsen taidot ja tarpeet, joita pyritään toteuttamaan samaa toimintamallia. Osallisuus oli vanhempien mielestä myös sitä, että on osana koko varhaiskasvatus prosessia.

Miten vanhemmat voimme vaikuttaa siihen ja tuoda niitä omia kasvatuksessa tärkeitä asioita julki.

Osallisuus on sitä, että saadaan vaikuttaa lapsen asioihin ja toimitaan yhdessä varhaiskasvattajana vanhempana ja varhaiskasvattajana. Tehdään yhdessä asioita lapsen parhaaksi.

Pitää olla kiinnostunut lapsen hoitopäivästä ja niistä asioista, mitä siellä tapahtuu. Olla osallisena vanhemmille järjestetyissä tapahtumissa. Jos on jotain yhteisiä juttuja mennä mukaan niihin.

Olla mukana siinä. Se on sellaista vuorovaikutusta kaikkien kanssa, jotka ovat siinä mukana.

Eräs vanhempi nosti esiin vanhemmuuden osallisuuden tärkeyden myös siltä kannalta, että vanhemmat ovat ylipäättään osallisena lapsensa varhaiskasvatuksessa siten, että luovat jo kotona perustan lapsen kasvatukselle.

Perusta kaikelle on kuri ja kuinka tottelee muita aikuisia. Arvojen noudattaminen. Vanhempien vastuulla on kasvattaa lasta oikeanlailla varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus päivähoitossa muokkaa lapsen kasvatusta, mutta runko tulee vanhemmilta.

Kotona tehtävä kasvatustyö luo arvopohjan, miten lapsi arvostaa ja kohtaa vanhempien lisäksi myös muita aikuisia. Näin ollen vanhemmat tekevät parhaansa ja antavat tukensa myös varhaiskasvatuksen ammattilaisille, jotka tekevät niin sanottua hienosäätöä. Kaksi vanhempaa erityisesti korosti, kuinka perusta tulee luoda kotona.

6.1.2 Vanhempien mielipiteitä yhteistyöstä

Vanhempien kokemuksia yhteistyötä selvitettiin pyytämällä kertomaan heidän ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisestä yhteistyöstä. Kysymystä tarkennettiin kysymällä, saavatko vanhemmat riittävästi tietoa lapsensa päivähoitosta ja millaista tietoa saavat sekä kokevatko he tulleen kuulluksi. Vanhemmista 24 koki yhteistyön olevan hyvää ja olivat tyytyväisiä. Vanhempien mielestä hyvää yhteistyötä on molemmin puoleinen avoimuus sekä hyvissä että huo-noissa asioissa. Vanhemmat kertoivat henkilökunnan positiivisuuden ja lapsista välittävän asenteen luovan turvallisen ja luottavaisen ilmapiirin. Yhteistyön toimivuuteen vaikutti myös lapsien hyvinvointi ja heidän tyytyväisyytensä varhaiskasvatukseen.

Ollaan todella kiitollisia Perhon päivähoitolle. Hoitajat ovat iloisia ja välitetään lapsesta. Turvallinen ja luottavainen olo.

Vanhemmat kuvasivat yhteistyöhön vaikuttavan myös henkilökunnan tunteminen, jolloin koettiin olevan helpompaa keskustella lapsiin liittyvistä asioista avoimesti.

Positiivinen kuva on jäänyt. Nyt tuntee paremmin porukkaa ja paremmin pystyy kommunikoimaan ja puhutaan siitä mistä pitääkin.

Yhteistyön kokemiseen vaikutti kokemus siitä, voivatko vanhemmat keskustella huolistaan henkilökunnalle ja kokevatko he saavansa tukea henkilökunnalta tukea.

Hyvin on toiminut. Kun on ollut huolia ja yhdessä on mietitty, mikä lapsen kanssa on ollut.

Vanhemmista kolme olisi toivonut enemmän yhteistyötä ja avoimempaa keskustelua. Yksi heistä toivoi yhteistyön lisääntyvän myös varhaiskasvatuksen johdon kanssa erilaisia infotilaisuuksia järjestämällä sekä toivoi heiltä päivitystä varhaiskasvatuksen suhteen.

Selvempää ja suorempaa keskustelua. Kun on joutunut miettimään itse, onko ollut ongelmaa ja informaatiota ongelma tilanteesta. Haluisi saada suoraa ja selvää, eikä niin ympäröivää vastausta

Eräs vanhempi ei ollut varma, mitä on yhteistyö tarkoittaa varhaiskasvatuksessa.

Onko se yhteistyötä, kun keskustellaan päivistä. Kerrotaan hyvistä ja huonoista asioita. Joustetaan ja otetaan huomioon, jos on vaikuttanut pitkät työpäivät lapseen.

Vanhemmat, jotka olivat kokeneet yhteistyön toimivaksi, kokivat myös tulleensa kuulluksi. Kaksi vanhemmista kertoi varhaiskasvatuksen kiireen vaikuttavan lapsen tuonti- ja hakutilanteissa siten, ettei koe saavansa riittävästi tietoa lapsen hoitopäivästä.

Olen tullut kuulluksi. Mutta kiireistä ja haluaisin enemmän kuulla, mitä on tehty ja vaihtaa kuulumisia. Aina vois olla enemmän. Ymmärrän hetkisyiden ja aina on saanut jonkin sanan vaihettua.

Joskus kun on kiire ei saa. Mutta on aina, kun kysytään, niin saa tietoa. Ei tunnu koskaan siltä, että pimitettäis jotain.

Vanhempien mielipiteet lapsen hoitopäivästä saadusta informaatiosta vaihtelivat. Viidestä informaatio ei ollut riittävää ja he toivoivat parannusta. Kaksi vanhempaa koki saavansa riittävästi tietoa, mutta kokivat pystyvänsä itse vaikuttamaan halutessaan tiedon saantiin lisäävästi.

Tässä olisi parantamisen varaa. Olisi ollut kiva saada enemmän tietää ja millainen päivä. Liian pitkiä aikoja, ettei tiedä mitä ovat tehneet.

Olisi voitu antaa enemmän tietoa lapsen käyttäytymistä ja vilkkaudesta. Ei tohdittu sanoa huonoja asioita ja ehkä lapsella olisi ollut paremmat lähtökohdat esikouluun. Asioista pitäisi puhua suoraan.

Saan riittävästi, mutta ite ois pitänyt myös kysyä. Mutta elämän tapa, että oon jo seuraavassa paikassa menossa.

Vanhemmista viisitoista koki tiedon saannin olleen hyvää ja riittävää. He kertoivat myös, miten varhaiskasvatus on pyrkinyt tuonti- ja hakutilanteiden lisäksi kertomaan vanhemmille lasten hoitopäivistä ja suunnitelmista.

Riittävästi ja kaikkia riitä tilanteita ei tarte liikaa kertoa kaikista rasahduksista. Mitä on tehty juuri tänään.

Netistä näkee päivän tapahtumista ja kuvista. Aika paljon kyselen lapsilta. Enkä koe jääneeni vaille. Mukavaa, kun kerrotaan heti, jos jotain käynyt lapselle on kerrottu. Avoin yhteistyö.

Nyt kun taululla lukee, mitä ovat tehneet milloinkin.

Vanhemmat kertoivat saavansa lapsen hoitopäivästä tietoa siitä, miten päivä on mennyt ja onko tapahtunut jotain erityistä. Vanhemmat kertoivat henkilökunnan kertoneen, onko lapsi miten syönyt ja nukkunut. Lasten leikeistä ja myös sanomisista kerrotaan vanhemmille. Henkilökohtaisen keskustelun lisäksi vanhemmat kertoivat tiedon kulun tapahtuvan myös muilla keinoilla. Perhon varhaiskasvatuksessa oli käytössä Pedanet, paperitiedotteet sekä suunnitelmista ja tapahtumisesta tiedotetaan yksiköiden ilmoitustauluilla. Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan kokeneet tullessa tavoitetuksi eivätkä kokeneet Pedanetin käyttöä omakseen.

Ei aina huomaa kahtoa tauluja, niin informaatiota tavottais paremmin akuutteihin asioihin. Pedanetti ei taas ole mun väylä.

Pedanetti on hyvä, mutta ei tule kahtottua.

6.1.3 Vanhempien osallistuminen varhaiskasvatukseen

Vanhempien ajatuksia siitä, miten vanhemmat haluaisivat olla osallisena lapsensa/lapsiensa varhaiskasvatukseen, kerättiin seuraavilla kysymyksillä: Oletko kokenut saaneesi olla vaikuttamassa lapsesi varhaiskasvatukseen? Kuinka haluaisit vaikuttaa lapsesi varhaiskasvatukseen? Mitä haluaisit kehittää?

Vanhemmat eivät kokeneet tarvetta vaikuttaa nykyistä enempää, koska olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen hoitoon ja myös lapset olivat tyytyväisiä. Myös hoitohenkilökunnan ja vanhempien välinen luottamus toisiinsa ja avoin keskustelu, loivat tyytyväisyyttä varhaiskasvatukseen. Turvallisuuden tunne ja lapsesta huolehtiminen vahvisti arvostusta varhaiskasvatusta kohtaan ja näin ollen varhaiskasvatus koettiin riittäväksi.

Kyllä sen verran olen saanut olla vaikuttamassa, miten olen halunnut. Olen ollut aika passiivinen. Luotto on henkilökuntaan.

Haastateltavista kaksi oli kokenut, ettei ollut saanut vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen. Syy vaikuttamattomuuteen oli toisella tiedonpuute siitä, kuinka vaikuttaa ja olla osallisena varhaiskasvatuksessa. Toinen haastateltava koki, ettei saa vaikuttaa mitenkään, mutta ehkä saisi vaikuttaa, jos ”lähtis asiaa ajamaan”. Yhdeksän koki, että olisivat saaneet vaikuttaa, jos olisivat halunneet. Yhdeksän vastaajista kertoivat, etteivät kokeneet tarvitsevansa mahdollisuutta vaikuttaa tai olla aktiivisesti vaikuttamassa. Kyseiset vanhemmat olivat tyytyväisiä eikä heidän kertoman mukaan ”tarvinnut puuttua” tai kaikki oli koettu olevan ”hallinnassa”.

En halua sekaantua hoitajan päivään, vaan luotan hoitajan omanäkemykseen päivänaskareista. Kasvatuskumppanuus on tärkein. Hoitajat tuntee omat lapsensa ja osaavat arvioida, mitkä asiat onnistuvat missäkin ryhmässä. Nukkuuko vaunuissa ja mitä syö.

Olen saanut olla vaikuttamassa, jos asioita, joihin on halunnut vaikuttaa. Mutta asiat ovat niin hyvin, ettei tarvinnut puuttua. Arvopuuhun ei lisätty mitään, mutta on keskusteltu. On annettu mahdollisuus puuttua, mutta ei ole koettu.

Viisi haastateltavista oli saanut vaikuttaa lapsensa hoitopaikkaan ja hoitoaikoihin. He ovat myös voineet kertoa mielipiteensä lapsen päivälevosta; nukkuuko lapsi päiväunet vai ei, nukkuuko vaunuissa ulkona ja niin edelleen. Myös henkilökohtaisista tavoista on voinut kertoa esim. juoko maitoa vai ei.

Kyllähän sitä vois vaikuttaa, mutta täällä on mennyt niin hyvin ja tulee vain mietittyä, miten te vaan jaksatte. Kaikki on niin hallinnassa. Täällä otettiin huomioon ja pitää levätä, muttei pidä nukkua. On kuunneltu, ettei meillä lapsi juo maitoa ja sitä on kunnioitettu.

On otettu hyvin huomioon esim. hoidon suhteen ja hoitopaikassa hyvin pelaa toiveiden huomioiminen.

Haastatteluissa nostettiin esiin yhteisöllisyys ja se koettiin tärkeäksi myös perheitä yhdistävänä tekijänä. Etenkin toiminnalliset ja vapaat vanhemmille järjestetyt tapahtumat koettiin mieluisaksi, mutta toivottiin omien lasten oman yksikön kesken tapahtuvia tapahtumia tai vanhempieniltoja. Näin myös tutustuttaisiin toisiin vanhempiin, joiden lasten kanssa omat lapset leikkivät. Myös tällaiset tapahtumat laskisivat kynnystä osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan ja myös muihinkin ulkopuolisiin tilaisuuksiin. Vertaistuki koettiin tärkeäksi.

Kevyemmät ja vapaammat tapahtumat. Ovat antoisempia ja voidaan vaihtaa henkilökunnan kanssa lapsesta, jos on tarvetta. Vaikka ns. juhlat on mukavia, mutta silti.

Olisi mukava olla yhteistä ja avointa keskustella muiden vanhempien kanssa.

Yhteinen info tilaisuus olisi hyvä, mutta jaksavatko kaikki vanhemmat lähteä enää illalla ja saavatko lapset hoitoon. Ei ole ollut aikaisemmin. Yksikkö kohtainen olisi parempi, jossa on vain omien lasten kavereiden vanhemmat.

Vanhemmat nostivat esille, ettei tapahtumia tai vanhempainiltoja tulisi olla liikaa, vaikkakin yhteistyötä toivottiin.

En koe tarvitsevani vielä ennen koulua vanhempainiltoja, sillä koulussa alkaa se rumpa.

Kysymykseen miten haluaisit olla osallisena lapsesi varhaiskasvatuksessa, vanhemmat kertoivat haluavansa olla osallisena varhaiskasvatuksessa omalla tavallaan sen hetkisen tilanteensa mukaan. Vanhemmista kolme halusivat osallistua enemmänkin kuin tällä hetkellä osallistuvat. Eräs vanhempi kertoi voivansa olla apuna auttavina käsipareinakin, koska oli tällä hetkellä kotona. Seitsemän vanhempaa koki olevansa tyytyväisiä tämän hetkiseen osallistumiseensa ja osa koki lapsen tuomisen varhaiskasvatukseen olevan heille riittävä tapa osallistua.

Valmis mihin vain, jos aikaa riittää. Ja mitkä ovat mahdollisuudet siinä puitteissa.

Tarviiko olla enempää, mitä tällä kertaa on. Ja luottamus on molemmin puoleista ja luotto varhaiskasvatettiin. Osallisuus riittää, kun joka päivä kerrotaan, mitä on tehty ja tuntuu kuin itse olisi ollut päivässä mukana.

Kaikkia ideoita heittää kehiin. Tuoda julki, oisi ideoita antaa, mitkä olisi toimivia ratkaisuja näihin. Riittää, että lasten kanssa ollaan. Ei aina joka pisteessä tarvitse olla ohjattua toimintaa. Riittää, kun on läsnä, mutta leikkisivät lasten kanssa.

Yksi vanhemmista olisi halunnut olla enemmän osallisena, mutta kertoi, ettei työnsä vuoksi voinut. Kolme vanhemmista ei ollut kokenut tarvetta osallistua, koska heillä ei ollut valittamista lapsensa varhaiskasvatuksesta ja heillä on luottamus henkilökunnan osaamiseen. Yksi näistä kolmesta mietti omien taitojensa riittävyttä osallisuuteen.

Varhaiskasvatuksen kehitysideoita ja toiveita oli yhdeksällä vanhemmalla. Haastatteluissa nousi esiin liikunnan merkitys. Vanhempien mielestä tulisi panostaa liikuntaan lisäämällä liikuntamahdollisuuksia päiväkotien ja ryhmäpäivähoitojen läheisyyteen, jolloin pystyttäisiin hyödyntämään liikkumiseen normaalisti matkoihin kulunut aika. Myös mielenhallintaa ehdotettiin muun muassa joogan keinoin. Esiin nousivat myös luonto ja lapsen perusasiat, kuten kirjastossa käyminen ja ehdotettiin myös liikkuvaa päivähoitoa. Kerrottiin myös halusta olla varhaiskasvatuksessa mukana siten, että päiväkotipäivän kulusta kerrottisiin eritavoin ilmoitustaululla ja se virittäisi keskustelua myös kotona. Tuolloin varhaiskasvatus tulisi lähemmin perheen arkeen eikä jäisi erilliseksi yksiköksi, jos asioista pystyisi paremmin keskustelemaan lasten kanssa.

On paljonkin. Liikkuva päiväkotijoukko ja vietäisiin luontoon enemmän. Tutustutetaan lapsi luontoon ja kirjastoon ja perusasioihin. Eläimiin tutustuttaa. Hyvin terapeutista. Jooga ja mielenhallinta. Tulee paljon ärsykeitä ja on tärkeää opettaa rauhoittumaan ja mielenhallintaa.

Talvella hiihtivät aikapaljon, olisiko mahdollista saada isompi hiihto alue tähän lähelle. Ettei menisi energiaa ja väsähtäisi siihen matkoihin.

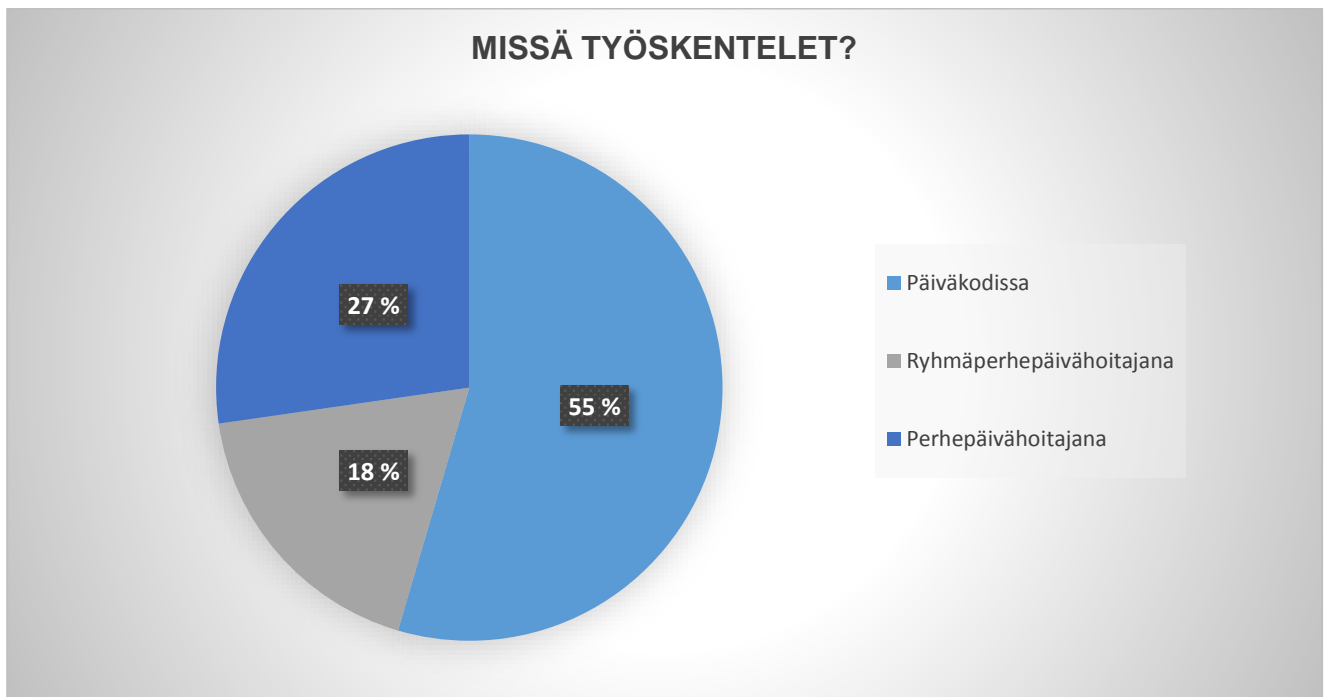
Vanhemmista kaksikymmentäkolme oli tyytyväisiä tämän hetkiseen varhaiskasvatukseen, he eivät kokeneet tarvetta vaikuttaa ja antaa kehitysideoita tai eivät halunneet sekaantua.

Ollaan tyytyväisiä. Lapset ovat kehittyneet enemmän. Tulleet fiksummiksi ja osaa-
vat eri lailla eri asioita. Oppii leikkaamaan saksilla ja piirtää ja kehittyneet todella paljon. Käytös tapoja ja toisten lasten kanssa leikkimään.

Ei en lähtis sekaantumaan.

6.2 Henkilökunnalle lähetetyn kyselyn tulokset

Kysely lähetettiin 22 Perhon kunnan varhaiskasvatuksen työntekijälle. Vastaajia tutkimuskysymyksiin oli yksitoista (n=11). Hieman yli puolet vastaajista työskenteli päiväkodissa (n=6), alle yksi kolmasosa (n=3) työskenteli perhepäivähoitajana ja loput (n=2) oli ryhmäperhepäivähoitajia (KUVIO 1).

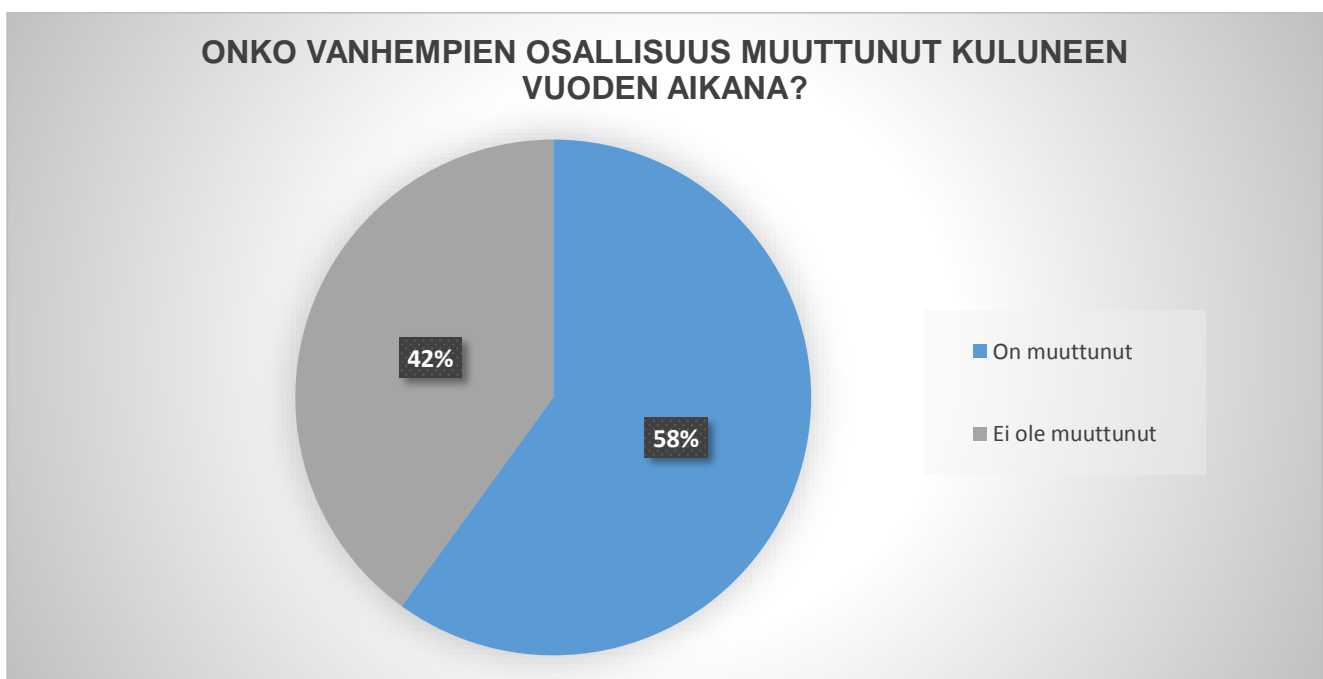

KUVIO 1. Työskentelypaikka

Jokainen varhaiskasvattaja vastasi avoimeen kysymykseen, ”mitä vanhempien osallisuus tarkoittaa”. Toiset heistä vastasivat laajemmin kuin toiset. Kaikilla vastaus kysymykseen oli se, että vanhempia/vanhempaa kiinnostaa lapsen asiat päivän kulusta. Suurin osa vastanneista oli sitä mieltä, että vanhempien osallisuuteen liittyy myös osallistuminen järjestettäviin tapahtumiin, esimerkiksi joulu- ja kevätjuhliin. Myös varhaiskasvatuskeskusteluiden kautta hoitajien mielestä vanhemmat voivat osallistua ja vaikuttaa toimintaan.

Vanhemmilla on suurin vastuu lapsensa kasvatuksessa, joten olisi todella tärkeää, että vanhemmat osallistuisivat lapsen päivähoitoon. Vanhempi tuntee lapsensa kaikkein parhaiten ja vanhempien osallistuminen parantaa myös lapsen päivähoiton laatua. Mitä enemmän vanhemmat osallistuvat lapsen päivähoitoon ja kuulumisien vaihtoon, sitä paremmin se palvelee lasta ja hänen hoidon laatua.

Hieman yli puolet (n=6) varhaiskasvatuksen henkilökunnasta oli sitä mieltä, että vanhempien osallisuus oli muuttunut vuoden aikana parempaan suuntaan. Näistä kuudesta vastaajasta yksi työskenteli perhepäivähoitajana ja loput viisi päiväkodissa. Henkilökunnan mielestä vanhemmat käsittelevät lasta yksilöllisemmin, vanhemmat ovat esittäneet rohkeammin toiveitaan ja tuoneet esille ajatuksiaan toiminnasta, vanhemmat ovat olleet innokkaammin mukana erilaisissa tapahtumissa ja vanhemmat ovat nykyään avoimempia. Yli kolmasosan (n=4) vastaajan mukaan vanhempien osallisuus ei ole muuttunut laisinkaan tai se on pysynyt ennallaan. Kyseiseen kysymykseen jätti vastaamatta yksi kyselyyn osallistuneista (KUVIO 2).

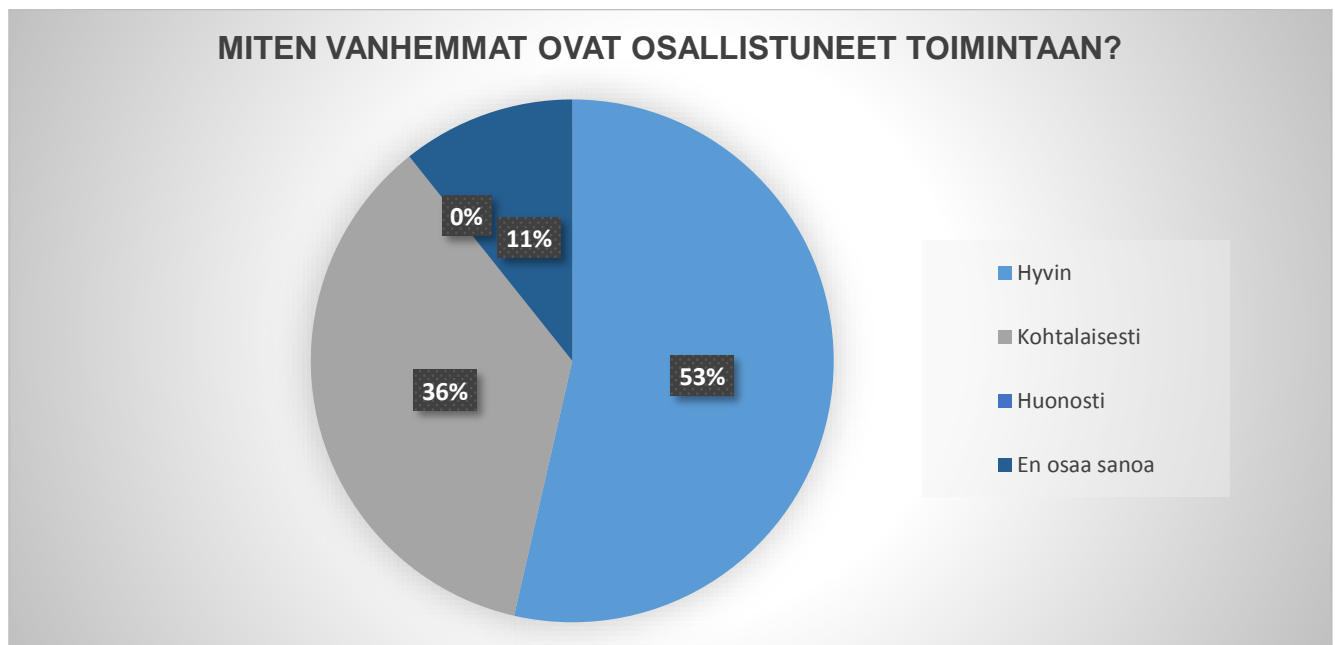
KUVIO 2. Osallisuuden muuttuminen

Varhaiskasvattajilta kysyimme, miten he ovat mahdollistaneet vanhempien osallisuuden. Jokainen varhaiskasvattaja kertoi, että he ovat tehneet vanhemmille kyselyitä ja suurin osa mahdollistaa vanhempien osallisuuden keskustelemalla heidän kanssaan ja olemalla läsnä lapsen tulo – ja lähtötilanteissa. Monen varhaiskasvattajan kohdalla vanhempien osallisuutta mahdollistetaan varhaiskasvatussuunnitelman teon yhteydessä.

Kaikki varhaiskasvattajat toivoisivat, että vanhemmat osallistuisivat toimintaan ja yhteisiin tapahtumiin enemmän, mutta samalla erään varhaiskasvattajan mielestä yhteisiä tapahtumia on

harvakseltaan. Eräs varhaiskasvattaja ehdotti, että voisi järjestää esimerkiksi yhden aamupäivän, jonka aikana vanhemmat saisivat tulla seuraamaan päivän kulkua, jolloin vanhemmat näkisivät lapsen hoitopäivää. Varhaiskasvattajat toivovat, että vanhemmat olisivat kiinnostuneita siitä, mitä lapsesta kerrotaan ja mitä tiedotetaan yleisesti. Moni varhaiskasvattaja toivoo, että vanhemmat kertoisivat niitä asioita, jotka heidän lapsiaan kiinnostaa, jotta toiminta voidaan suunnitella lasten toiveiden mukaan. Vaikka vanhemmilla on aina ”kiire”, varhaiskasvattaja kokee, että vanhemmat tuovat lapseen kohdistuvat huolet esille henkilökunnalle ja vanhempien kanssa voi jutella rakentavasti. Varhaiskasvattajan mielestä vasukeskusteluihin osallistuminen ei saisi olla pakkopullaa vanhemmille.

Vaikka varhaiskasvattajat toivovat, että vanhemmat osallistuisivat enemmän toiminnan suunnitteluun ja järjestettäviin tapahtumiin, kokevat he vanhempien toimintaan osallistumisen silti olevan hyvää. Kuuden (6) kyselyyn vastaajan mielestä vanhemmat osallistuvat hyvin. Neljän (4) mielestä vanhemmat osallistuvat kohtalaisesti ja yksi ei osannut vastata kysymykseen (KUVIO 3).

KUVIO 3. Vanhempien osallistuminen

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Henkilökunnan aikaisemman kokemuksen mukaan palautelaatikat ja muut tavat osallistuttaa vanhempia eivät olleet tuottaneet toivottua osallistumismäärää. Halusimme selvittää, miten henkilökunta voisi lisätä varhaiskasvatuslain mukaista vanhempien osallisuutta heidän työsäään.

Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä sekä vanhempien että henkilökunnan tietoisuutta vanhempien osallisuudesta sekä löytää yhteistyötapa, jolla voidaan paremmin mahdollistaa vanhempien osallisuutta varhaiskasvatukseen ja kehittää yhteistyötä. Perhon varhaiskasvatuksen johtajan mukaan tutkimus oli onnistunut ja selvästi paransi vanhempien ja henkilöstön tietoisuutta vanhempien osallisuudesta. Hän oli myös sitä mieltä, että ulkopuolinen tutkimuksen tekijä ja haastattelu tuotti parhaimman tuloksen tutkimuksen Perhon varhaiskasvatuksen tavoitetta ajatellen (Paananen 2019.)

Opinnäytetyössä pohdimme, mitkä tekijät vaikuttavat vanhempien osallisuuteen. Mielestämme ensisijaisesti osallisuuteen sekä vanhempien että lasten kohdalla vaikuttaa luottamus ja kunnioitus toista ihmistä kohtaan. Turvallisuuden tunteen ja kuulluksi tulemisen tunne madaltaa kynnystä osallistua ja kertoa mielipiteistään. On tärkeää löytää keino, kuinka varhaiskasvatushenkilökunta voi parantaa vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja luoda luottamus varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välille.

Pyrimme puolueettomaan tutkimukseen ja halusimme oman ammattimme vuoksi ymmärtää, miten vanhemmat kokevat osallisuuden varhaiskasvatuksessa ja kuinka he ymmärtävät sen. Lapsen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää kaikkien lasten asioissa mukana olevien toimia yhteistä tavoitetta eli lapsen hyvinvointia kohti. Jos tukeuduttaisiin vain oletuksiin ja tulkittaisiin ihmisten toimintatapoja muun muassa hakutilanteissa, emme tulisi koskaan ymmärtämään toiminnan taustoja ja tukeutuisimme vain omien tulkintojen varaan. Jotta pystymme kehittämään toimintaamme varhaiskasvatuksessa oletettuun suuntaan eli lisäämään vanhempien osallisuutta, tulee meidän ymmärtää ja nähdä tapojen ja toimintojen taakse. Miksi vanhemmat eivät osallistu ja miksi he eivät anna palautetta? Näihin kysymyksiin voivat vastata ainoastaan vanhemmat itse. Tämä on ollut tavoitteena tutkimusta tehdessämme. Totuudenmukaisuus ja kriittisyys omalle tavalle tehdä tutkimusta on ollut todella tärkeä.

Yksilöllinen haastattelu koettiin sekä Perhon varhaiskasvatuksen henkilöstön että myös meidän mielestämme hyväksi tavaksi selvittää vanhempien ajatuksia varhaiskasvatuksesta ja kuinka he haluaisivat olla osallisena ja tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa. Aikaisempien kokemusten mukaan Perhon varhaiskasvatus ei ole kokenut löytäneensä keinoja, kuinka saada vanhemmat osallistumaan. Ulkopuolisen tekemän haastattelun vanhemmille koettiin tuottavan enemmän suoraa palautetta, jota ei olisi tullut esille ilman haastatteluja.

Haastattelutilanteessa on tiedostettava, kuinka moni asia voi vaikuttaa itse haastatteluun. Tulee tiedostaa haastattelevan persoonan, mielipiteiden ja taustojen vaikutus. Haastattelijan tulee olla neutraali ja hänen on pitäydyttävä kuuntelijan roolissa. Haastattelun aikana on syytä muistaa, ettei tule millään tavalla johdatella haastateltavan mielipidettä ja on pyrittävä löytämään yhteinen ymmärrys siitä, mitä haastateltava on tarkoittanut. (Vilka 2011, 64.) Kysymyksiin on hyvä pyytää tarkennusta, esimerkiksi ”sanoit, että..” Toistetaan, mitä haastateltava on sanonut, jotta minimoidaan tulkinnan ja väärinymmärryksen mahdollisuus. Haastatteluja purettaessa ja litteroinnin aikana tulee kuunnella kriittisesti haastateltavan tapaa toimia. Lisäksi haastattelutekniikkaan tutustuminen ja oman roolin ymmärtäminen kyseisissä tilanteissa on tärkeää haastatteluun valmistautumisessa. Ilman omaa kriittistä arviointia ja ymmärrystä oman toiminnan ja tilanteeseen tuoman ilmapiirin vaikutuksesta voidaan huomaamatta vaikuttaa haastateltavan vastauksiin. Tarkoituksena oli luoda turvallinen ja luonteva ilmapiiri keskustella vanhempien kokemuksista ja ajatuksista, jotta päästäisiin mahdollisimman totuudenmukaisiin tuloksiin eli vanhemman omaan henkilökohtaiseen kokemukseen. Luottamussuhteen luominen oli kuitenkin haasteellista lyhyessä ajassa.

Henkilökunnalle osoitettu kysely oli tarkoituksellisesti rajattu kysely. Mielestämme se osoittautui sekä hyväksi että huonoksi. Kyselyssä haluttiin tarkoituksellisesti rajata vastaukset, jotta saisimme mahdollisimman monen henkilökunnan jäsenen osallistumaan kysymyksiin vastaamiseen ja kyselyn vastaaminen ei veisi liikaa aikaa. Kyselyn analysoinnin mukaan kyselyn vastaamiseen meni vastaajalta noin 10 minuuttia, joka on mielestämme päiväkotiarjessa lyhyt ja ytimekäs vastausaika. Rajatut vastausvaihtoehdot toimivat siinä mielessä huonosti, sillä se rajoitti vastausten laajuutta ja rajoitti henkilökunnan syvempää omakohtaista kommentointia, vaikka kyselyssä olikin muutama avoin kysymys. Koemme kuitenkin, että avoimiin kysymyksiin on vaikea vastata laajasti ja avoimia kysymyksiä on haastava tulkita. Avoimien kysymysten

määrän ollessa suuri vastaajaprosentti voi myös vähentyä. Tämän takia olikin toisaalta myös hyvä, että meillä oli vain pari avointa kysymystä ja useampi ”rasti ruutuun” -kysymys.

Lähetimme kyselyn 22 varhaiskasvatuksen työntekijälle ja työntekijöistä 11 vastasi kyselyyn, joka tarkoittaa sitä, että puolet Perhon kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöistä vastasi kyselyyn. Osallistujaprosentti rajoitti tulosten laajuutta sekä hieman vaikutti tulosten analysointiin ja tutkimustulokseen. Kyselyn ajankohta saattoi olla henkilökunnalle huono, sillä kysely lähetettiin henkilökunnalle kesäkuun alussa, jolloin osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä oli jäämässä lomalle. Kyselyn vastausaika oli kuitenkin noin kuukauden, joten luultavasti henkilökunta olisi suurimmalta osalta voinut vastata kyselyyn. Lähetimme kyselyn sulkemisajan lähellä vielä muistutuksen kyselystä, mutta muistutus ei kuitenkaan tuottanut enempää vastauksia.

Pohdimme sitä, olisiko vastauksia tullut enemmän, jos olisimme pitäneet henkilökunnalle yhteisen tilaisuuden osallisuudesta kertauksena ennen kuin kysely julkaistaan. Pohdimme myös, olisiko kenties yhteinen tilaisuus tuottanut enemmän informaatioita vanhempien osallisuuden muuttumisesta ja mahdollistanut kaikkien päiväkotien, perhepäivä- ja ryhmäperhepäivähoitajien jo aikaisemmasta tavasta tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. Pohdimme myös sitä, kuinka vanhempien kommunikointi eroaa ryhmäperhepäivähoidossa, perhepäivähoidossa ja päiväkodissa. Pohdimme sitä, onko perhepäivähoitajilla enemmän aikaa keskustella vanhempien kanssa, jolloin mahdollisesti vanhemmilla on pienempi kynnyks kerton toiveistaan ja huomaamattaan osallistua varhaiskasvatukseen.

Päiväkodin ryhmäkoko on isompi kuin perhepäivähoidossa ja ryhmäperhepäiväkodissa. Päiväkodissa vanhempien päiväkohtainen osallisuus lapsen ryhmän aikuisten kanssa voi olla rajallista, sillä vanhemmat eivät aina näe lapsen ryhmän aikuisia, mikäli lapsen hoitoajat ovat pitkiä. Perhepäivähoitaja näkee joka päivä vanhemman sekä tulo- että lähtötilanteessa, joten päiväkohtainen vanhempien osallisuus on huomattavasti helpompaa ja laajempaa. Ryhmäperhepäiväkodissa henkilöstömitoitus on sama kuin perhepäivähoitajalla, joten ryhmäperhepäiväkoissakin vanhempien osallisuus saattaa olla laajempaa kuin päiväkodissa. Aktiiviset vanhemmat, jotka haluavat tietää lapsensa päivästä varhaiskasvatuksessa ja ovat kiinnostuneet siitä, myös osallistuvat varhaiskasvatuksen toimintaan enemmän.

Varsinaisesti osallisuus sanana on tuttu, mutta ei varhaiskasvatuksessa. Vaikka meillä suomalaisilla on hyvät neuvolapalvelut, josta saamme esimerkiksi tietoa lapsen kehitysvaiheista ja

kasvatukseen liittyvistä asioista, emme välttämättä näe, kuinka suuri merkitys hyvällä varhaiskasvatuksen pohjatyöllä on aikuisuuteen. Jotta löydetään oikeanlainen tapa tukea vanhempia varhaiskasvatuksessa ja löydetään kullekin oikeanlainen tapa tehdä yhteistyötä, tulee hyväksyä perheiden sekä jokaisen vanhemman yksilöllisyys. Jokaisella perheellä on erilainen elämäntilanne, arvot ja ajatus varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatukseen suhtautuminen riippuu vanhemman omista aiemmista kokemuksista tai muilta vanhemmilta tai internetistä kuulluista tai nähdystä kommentoinneista varhaiskasvatukseen tai varhaiskasvatuspaikkaa koskien. Ensisijaisesti vanhempien tyytyväisyys varhaiskasvatuksen laatuun ja turvallisuuden tunteeseen siitä, että lapsesta välitetään ja huolehditaan, riittää useammalle vanhemmalle. Avoimesti keskusteleminen ja ajan antaminen sekä todellinen yhteistyö vanhempien kanssa luovat luottamusta varhaiskasvattajan ammattitaitoon ja näkemykseen kasvattajana.

Kulttuurin vaikutus sekä missä puolella Suomea asutaan eli paikallinen kulttuuri, osallisuuden ymmärtämiseen varhaiskasvatuksessa, asenteet ja arvot vaikuttavat meihin monessa asiassa. Perhossa ymmärrettiin herkästi osallistumisen olevan sekaantumista toisen työhön, vaikka kyse onkin oman lapsen hoidosta. Mielestämme vanhemmille on vielä epäselvää, kuinka he voivat vaikuttaa ja olla mukana omalla tavallaan lapsensa varhaiskasvatukseen. Useampi vanhempi koki, ettei tapahtumia tai vanhempainiltoja tulisi olla alle kouluikäisillä, sillä koulussa niitä tulee jo riittävästi. Ruuhkavuodet ja pienet lapset vaikuttavat vanhempien osallisuuteen ja jaksamiseen arjessa. Ei haluta lisätä velvoitteita enempää ja siksi olisi varmaankin parempi keskittyä yhteisiin keskusteluihin.

Yksilölliseen keskusteluun panostaminen esimerkiksi päivähoiton aloituskeskustelu päivähoiton alkaessa auttaisi selvittämään vanhempien ajatuksia heille oikeanlaisesta tavasta osallistua varhaiskasvatukseen. Lisäksi mielestämme on tärkeää panostaa tiedottamiseen siitä, kuinka voidaan vaikuttaa ja myös mihin on mahdollista vaikuttaa. Edellä mainituilla tavoilla vähennettäisiin vanhempien kokemusta siitä, että tuntevat syyllistyvänsä arvosteluun, sekaantumiseen tai puuttumiseen. Tutkimuksen jälkeen Perhon varhaiskasvatuksesta saatu palaute tutkimuksen vaikutuksesta vanhempien osallistumiseen tukee tätä, sillä haastatteluun osallistuneiden vanhempien osallisuus lisääntyi.

8 POHDINTA

Aikataululla on merkitystä sen suhteen, miten syvälle tutkittavassa asiassa tai ilmiössä tutkijan on mahdollista päästä. Meidän opinnäytetyöprosessimme on ollut pitkä, mutta pituuden ansiosta meille on mahdollistunut muun muassa haastatteluiden tarkastelu ja läpikäyminen useaan otteeseen. Etäisyyden ottaminen on mahdollistanut kriittisemmän tarkastelun oman haastateltavan arvioimiseen sekä myös minimoinut haastateltavien puheiden tulkinnan väärinymmärtämisen. Haastateltavien tuottamat vastaukset on kyetty entistä paremmin käsittelemään täysin asiatekstinä. Myös oma ammatillisuus ja kokemus työelämässä on lisääntynyt ja auttanut prosessoimaan vanhempien tapaa toimia varhaiskasvatuksessa. Tämä on myös tuonut mielestämme enemmän syvyyttä ymmärtää ja nähdä tutkimuksessa asioita useammasta näkökulmasta sekä ulkopuolisena henkilönä, varhaiskasvatuksessa olevan lapsen vanhempana että itse ammattihenkilönä.

Opinnäytetyön aikana olemme oppineet, kuinka omalla alallamme varhaiskasvatuksen opettajan tulee ottaa vanhemmat paremmin huomioon ja kysyä enemmän vanhempien mielipiteitä. Lisäksi kerromme varmasti jatkossa enemmän vanhemmille heidän mahdollisuuksistaan osallistua varhaiskasvatukseen. Kerromme vanhemmille, kuinka lapsien hyvinvoinnin kannalta on tärkeää tehdä yhteistyötä ja keskustella kehittääkseen varhaiskasvatuksen ja henkilökunnan toimintaa palvelemaan enemmän perheiden tarpeita. Pyrimme selittämään vanhemmille, mitä osallisuus tarkoittaa. Pyrimme avaamaan osallisuuden käsitettä niin, että osallisuus ei ole meidän omaan ammattiimme puuttumista, vaan vanhempien näkökulmiaan tarvitaan varhaiskasvatuksessa, jolloin varhaiskasvatus olisi laadullista juuri heidän lapselleen/lapsilleen. On tärkeää ymmärtää, että emme ole erillinen ja välttämätön pakko lapsen elämässä, vaan tavoitteemme on yhdessä yhteistyöllä ja yhteistyökumppanina luoda lapselle peruspohjan seuraaville elämän vaiheille.

Jatkotutkimuksena olisi hyvä selvittää ja tarkastella, mikä on vanhempien näkemys varhaiskasvatuksesta. Olisi tärkeää selvittää vanhemmilta, mitä heidän mielestään on varhaiskasvatus, mitä lapsi saa varhaiskasvatuksesta entä mikä on varhaiskasvatuksen rooli heidän lapsensa elämässä. Vain osallisuuden avaaminen ei riitä, sillä vanhemmilla on erilaiset tarpeet

varhaiskasvatusta kohtaan. Jotta voidaan ymmärtää ja tukea vanhempien tapaa osallistua varhaiskasvatukseen, tulee ymmärtää ja selvittää, miten he kokevat varhaiskasvatuksen ja ymmärtävät sen tehtävän.

Vanhempien yleinen käsitys varhaiskasvatukseen osallistumiseen mielipitein tai ideoin on varhaiskasvatushenkilöstön varpaille astumista. Tapojen muuttumiseen tarvitaan aikaa, jotta asenteet muuttuvat ja kynnys osallistua madaltuu, eikä sitä koeta enää sekaantumisena, vaan tehdään yhteistyönä. Henkilökunnan tehtävänä on toimia tukien ja rohkaisten osallistumaan. Opinnäytetyön avulla olemme tiedostaneet, kuinka yleistä tällainen asenne on. Vanhemmat ovat yksilöitä ja kokevat ja ymmärtävät asiat eritavoin, ja tämä tulee muistaa omassa työssämme. Varhaiskasvatuksessa korostetaan entisestään yksilöllisyyttä sekä lasten että vanhempien osalta, ja jotta voimme kehittyä työssä, meidän tulee muistaa tämä.

Vanhemmille olisi hyvä sanoittaa, mitä varhaiskasvatus on. Perushoidon lisäksi se on myös paljon muuta lapsen kehitystä tukevia asioita. Esikoulu ja koulu ovat edellytys yleistietämykselle ja jokaisella lapsella on oppivelvollisuus, kun taas varhaiskasvatukseen osallistuminen ei ole lakisääteistä, vaan myös kotona voidaan hoitaa alle kouluikäistä lasta.

LÄHTEET

Arnstein, S. 1969. A ladder of citizen participation. Uudistettu painos. Journal of American Institute of Planners.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9.uud.p. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen yliopistopaino oy. Juvenes Print.

Kaskela, M.& Kekkonen, M., 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatukseen kehittämiseen. Vaajakoski.

Kielitoimiston sanakirja 2018. Kotimaisten kielten keskus. Saatavissa: <https://www.kielitoimiston-sanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80> Viitattu 31.5.2019.

Kuntaliitto.fi. 2018. Varhaiskasvatukseen liittyvän lainsäädännön uudistaminen. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus/varhaiskasvatukseen-liittyvan-lainsaadannon-uudistaminen> Viitattu 28.4.2019.

Koppa. 2015. Määrällinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>. Viitattu 5.5.2019.

Leinonen, J., Purola, K., Rautavaara-Hämäläinen, M., & Venninen, T. (2012). ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa”. Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Uusi varhaiskasvatuslaki. Saatavissa: <https://mi-nedu.fi/uusivarhaiskasvatuslaki>. Viitattu 28.4.2019.

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Saatavissa: https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet Viitattu 28.4.2019.

Paananen, J. 23.8.2017. Henkilökohtainen tiedonanto, puhelinkeskustelu.

Paananen, J. 3.4.2019. Henkilökohtainen tiedonanto, keskustelu.

Pajulammi, H. 2014 Lapsi, oikeus ja osallisuus. Lapin yliopisto. Väitöskirja. Helsinki: Talentum.

Perhon varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Saatavissa: <https://peda.net/perho/varhaiskasvatus/paikallinen-vasu3/ppv2:file/download/ff3dd1dc1d8e70b82570105ae6c7e90f834b821f/Perhon%20paikallinen%20VASU%202017.pdf>. Viitattu 11.5.2019

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline – palvelut ovat! Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6> Viitattu 28.4.2019

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Finlex. 13.7.2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. Viitattu 11.5.2019

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus 2016. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf. Viitattu 11.5.2019

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus 19.12.2018. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf. Viitattu 11.5.2019

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Juva: Bookwell Oy.

Vilkka, H. (toim.) 2011. Laadullisen tutkimuksen kenttätymenetelmät. Hämeenlinna: Sofia-Sosiologi-Filosofiapu Vilkka. Saatavissa: http://vilkka.fi/books/Laadullisen_tutkimuksen.pdf. Viitattu 31.5.2019.

Virkki, P. 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Helsinki: University of Eastern Finland.

LIITTEET

LIITE 1

Hyvät vanhemmat

Olen sosiaalialan opiskelija Centria-ammattikorkeakoulussa ja olen suuntautunut varhaiskasvatukseen. Teen opinnäytetyötä varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhempien osallisuudesta Perhon varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallitus velvoittaa laatimaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja sen on määrä astua voimaan 1.8.2017. Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on nostettu esille osallisuus, jossa veloitetaan luomaan varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Perhon Varhaiskasvatus on tilannut tutkimuksen tulevaa varhaiskasvatussuunnitelmaa varten. Toteutan tutkimuksen teemahaastatteluna päiväkodeissa toukokuun viimeisenä viikkona ja ryhmäperhepäivähoidossa sekä perhepäivähoidossa kesäkuun ensimmäisenä viikkona.

Toivoisin saavani hetken ajastanne lapsenne hakutilanteessa. Haastattelu nauhoitetaan ja on luottamuksellinen eikä haastateltavan henkilöllisyyttä tuoda esille. Opinnäytetyön tekijänä olen vaitiolovelvollinen. Ainoastaan tutkimustulos julkaistaan.

Alustavia kysymyksiä, joita voitte miettiä kotona jo valmiiksi:

Miten koet saaneesi olla vaikuttamassa lapsesi varhaiskasvatukseen?

Miten haluaisit olla osallisena lapsesi varhaiskasvatuksessa?

Kerro teidän ja päivähoidon henkilöstön välisestä yhteistyöstä?

Saatko riittävästi tietoa lapsesi hoitopäivästä?

Ystävällisin terveisin,

Kati Tuominiemi

LIITE 2

Haastattelun kysymysrunko

- Mitä sana osallisuus mielestäsi tarkoittaa?
- Miten ymmärrät osallisuuden?

- Miten koet saaneesi olla vaikuttamassa lapsesi varhaiskasvatukseen?
 - Oletko käynyt ennen hoidon aloitusta aloituskeskustelun?
 - Oletko ollut yhdessä laatimassa varhaiskasvatussuunnitelmaa lapsestasi?
 - Miten koet vanhempainillat ja muut tapahtumat, joissa vanhemmat voivat olla mukana?

- Miten haluaisit olla osallisena lapsesi varhaiskasvatuksessa?

- Kerro teidän ja päivähoiton henkilökunnan välisestä yhteistyöstä?
 - Koetko tulleeesi kuulluksi?
 - Saatko riittävästi tietoa lapsesi hoitopäivästä? Millaista?
 - Millä tavoin tiedon kulku toimii?

- Onko teillä toiveita tai kehittämisideoita varhaiskasvatukseen?

LIITE 3

SAATEKIRJE HENKILÖKUNNALLE

Hei!

Teemme opinnäytetyötä Perhon kunnan varhaiskasvatukseen. Kati on tehnyt vuosi sitten tutkimuksen vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa vanhemman näkökulmasta. Halusimme jatkaa tutkimusta niin, että kysymme vielä teiltä, henkilökunnalta, kyseisestä aiheesta.

Kyselyllä on tarkoitus selvittää, onko Katin tutkimusaineistolla ollut vaikutuksia ja jos on, niin minkälaisia ne ovat olleet.

Kyselyssä on kuusi (6) kysymystä, joista neljä (4) on avoimia kysymyksiä. Toivomme, että vastaatte niihin monipuolisesti omin sanoin, jotta kyselyaineisto olisi laajempi ja vastaisi Perhon varhaiskasvatusken tarpeeseen paremmin.

Kyselyn linkki: <https://link.webropolsurveys.com/S/244CCB797C3B3825>

Kyselyyn vastausaikaa on 15.6.2018 saakka

Kiitos jo etukäteen teidän ajasta ja oikein hyvää kesää!

Terveisin

Jenni Heikkilä ja Kati Tuominiemi

Henkilökunnan kysely

1. Työskentelen

- Perhepäivähoitajana
- Ryhmäperhepäiväkodissa
- Päiväkodissa

2. Mitä mielestäsi tarkoittaa vanhempien osallisuus?

3. Onko vanhempien osallisuus muuttunut vuoden aikana? Miten se on muuttunut?

4. Miten olet mahdollistanut vanhempien osallisuutta?

5. Miten toivot vanhempien osallistuvan toimintaan?

6. Miten vanhemmat ovat osallistuneet toimintaan?

- Hyvin
- Kohtalaisesti
- Huonosti
- En osaa sanoa